O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"Tasdiqlayman"
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
_____ M.F.Po'latov
2024 yil "____"

Ro'yxatga olindi: № FD-09-10
2024 yil " 29 **"** 08

TADQIQOT VA AKADEMIK RIVOJLANISH KO'NIKMALARI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohas: 410 000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60410400- Moliya va moliyaviy texnologiyalar

Samarqand-2023

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	Kreditlar
TAKR105	2024-2025	2	5
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O‘zbek/rus		4

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	Tadqiqot va akademik rivojlanish ko`nikmalari	60	90	150

2 **I. Fanning mazmuni**

Ushbu fan ilm sohasiga birinchi qadam tashlagan tadqiqotchi mavzu tanlashda ilm sohasidan, mavzuga oid izlanishlar va muammolardan yaxshi xabardor mutaxassisning yordami, maslaxatiga zaruriyat sezadi. Ilm-fanning ijtimoiy taraqqiyotga xizmat qilishi uchun tanlanadigan mavzu ijtimoiy taraqqiyot maqsadlari va vazifalari bilan bog‘liq bulishi zarur.

“Tadqiqot va akademik rivojlanish ko`nikmalari” fani ilmiy tadqiqot mavzusini tanlashgacha bulgan jarayonlarni tadqiqotchining “uzini uzi izlash”, “uzligini topish” davri deb atash mumkin. Bu davrda tadqiqotchi xali biror-bir mavzuni tanlashdan, uni biror muammo bilan bog‘lashdan uzoq buladi. Tajriba kursatadiki, ilm sohasiga birinchi qadam tashlaganidayek mavzu topib, uni biror muammo bilan bog‘lay olgan tadqiqotchi deyarli uchramaydi. Demak, mavzu tanlashda ilm sohasidan, mavzuga oid izlanishlar va muammolardan yaxshi xabardor mutaxassisning yordami, maslaxati zarur. Bunday mutaxassis mavzu tanlashga ta’sir etuvchi ob’ektiv omillardan xabardor bulgani uchun ham “ilmiy raxbar”, “ilmiy maslahatchi”, tadqiqotni ratsional olib borishni o`rgatuvchi “ustoz” deb ataladi.

Mavzuni tanlashga undovchi ob’ektiv omillar quyidagilardan iborat:

- ijtimoiy taraqqiyot talabi;
- ilmiy-texnik taraqqiyot talabi;
- ijtimoiy-siyosiy tuzum ehtiyoji;
- iqtisodiy rivojlanish omili;
- madaniy yuksalish ehtiyoji.

Ilm-fanning ijtimoiy taraqqiyotga xizmat qilishi aksiomadir. Shuning uchun tanlanadigan mavzu ijtimoiy taraqqiyot maqsadlari va vazifalari bilan bog‘liq bulishi zarur.

“Tadqiqot va akademik rivojlanish ko`nikmalari” fani “Moliya va moliyaviy texnologiyalar” ta’lim yo‘nalishining 1-kursda o‘qitilishi rejalashtirilgan.

“Tadqiqot va akademik rivojlanish ko`nikmalari” fanining asosiy maqsadi talabalarda tadqiqot mavzusini tanlashda ob’ektiv omillarni hisobga olish qanchalik muxim bulmasin, ular sub’ektiv omillar borligini

inkor qilolmaydi. Ijod, shu jumladan, ilmiy ijod ham tadqiqotchining qiziqishi, mayli, ongi, bilimi, dunyoqarashi, e’tiqodi, tajribalarining mahsulidir.

Tadqiqotchining ilmiy qiziqishini hisobga olmasdan mavzu berish noo‘rin. Qiziqishiga zid bulgan mavzu tadqiqotchini ilmiy yangilik, kashfiyot qilishga yetaklamaydi. Vaxolanki, ilmiy tadqiqotdan maqsad ilm-fanga biror yangilik olib kirish, betakror g‘oyalar, fikr-xulosalar bilan ilmiy ko‘nikma va malaka shakllantirish hisoblanadi.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

3 **II. ASOSIY NAZARIY QISM (MA’RUZA MASHG‘ULOTLARI)**

1-mavzu. Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash va uning dolzarbligini asoslash

Mavzu (muammo)ning ishlanganlik (urganilganlik) darajasini aniklash. Tadqiqotning konsepsiyasi, maqsadi va vazifalarini shakllantirish. Ilmiy tadqiqotning ob’ekti va predmetini belgilash

2-mavzu. Ilmiy tadqiqot metodlari va ularning xususiyatlari

Analiz va sintez. Kompleks yondashuv va tizimli-funksional yondashuv. Retrospektiv yondashish va qiyosiy taxlil. Empirik va dala materiallarini shakllantirish. Surovnomalar o`tkazish usuli. Kuzatish va eksperiment. Kontent-analiz va statistik ma’lumotlardan foydalanish. Intervyu va ekspress-intervyu. Ilmiy tadqiqotda sotsiometriya metodidan foydalanish

3-mavzu. Elektron darsliklar yaratish ko‘nikmasi

Elektron darslik tushunchasi. Mutaxassislik fanlaridan elektron darsliklarni yaratish texnologiyasi

4-mavzu: Mutaxassislik fanlarni o‘qitish jarayonida ilmiy-tadqiqot ishlari

Ilmiy tadqiqot ishlari turlari. Ilmiy tugarak va uni tashkil etish tartibi. Ilmiy tugarakka a’zo bulish va katnashish tartibi. Ilmiy tugarakning maqsadi va vazifalari.Kurs ishlari va ularni yozish tartibi

5-mavzu. Ilmiy tadqiqot va akademik rivojlantirish yo‘nalishi va ilmiy muammoni tanlash

Ilmiy tadqiqot yo‘nalishini tanlash usullari va maqsadlari. Ilmiy muammo, uni tanlash va shakllantirish. Ilmiy muammolarni ishlab chiqish va hal qilish. Ilmiy muammolarning tasnifi.

6-mavzu. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi va texnikasi

Tadqiqot metodologiyasining mohiyati, tadqiqot tamoyillari. Gipoteza va tadqiqot konsepsiyasini ishlab chiqish. Protsessual va uslubiy tadqiqot sxemalari. Tadqiqotda bilishning ilmiy usullari

7-mavzu. Ilmiy tadqiqot vositalari va usullari

Ilmiy tadqiqot vositalari. Ilmiy tadqiqot usullari

8-mavzu. Tadqiqot va akademik ko`nikma jarayonini tashkil etish

Tadqiqotni loyihalash bosqichi. Ilmiy tadqiqotning texnologik bosqichi. Ilmiy tadqiqotning reflektiv bosqichi

9-mavzu.Ilmiy tadqiqot uchun axborot izlashning asosiy usullari

Hujjatli axborot manbalari, ma'lumot-axborot faoliyatini tashkil etish. Kataloglar va kartotekalar bilan ishlash usullari. Hujjatli ma'lumot manbalarini qidiring. Manbalar bilan ishlash, o'qish texnikasi, qayd qilish texnikasi, reja tuzish

10-Mavzu. Tadqiqot va akademik rivojlanish natijalarini nashr etish

Tadqiqot natijalarini ro'yxatga olish va nashr etish. Ilmiy nashrlar turlari

11-Mavzu. Magistrlik dissertatsiyasi ilmiy tadqiqot turi sifatida

Magistrlik dissertatsiyasi tushunchasi va uning xususiyatlari. Magistrlik dissertatsiyasining tuzilishi. Magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash, dastlabki va rasmiy himoyasi

III. AMALIY MASHG'ULOTLARLAR BO'YICHA KO'RSATMA VA TAVSIYALAR

Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

1. Amaliy mashg'ulotlarining maqsadini aniq belgilab olish;
2. O'qituvchining innovatsion pedagogik faoliyati bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg'otish;
3. Talabada natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
4. Talabani nazariy-metodik jihatdan tayyorlash;
5. Amaliy mashg'ulotlar nafaqat aniq mavzu bo'yicha bilimlarni yakunlash, balki talabalarni tarbiyalash manbai hamdir.

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash va uning dolzarbligini asoslash;
- ilmiy tadqiqot metodlari va ularning xususiyatlari;
- elektron darslik yaratish;

- mutaxassislik fanlarni o'qitish jarayonida ilmiy-tadqiqot ishlari;
- ilmiy tadqiqot yo'nalishi va ilmiy muammoni tanlash;
- ilmiy tadqiqot metodologiyasi va texnikasi;
- ilmiy tadqiqot vositalari va usullari;
- tadqiqot jarayonini tashkil etish;
- ilmiy tadqiqot uchun axborot izlashning asosiy usullari;
- tadqiqot natijalarini nashr etish;
- magistrlik dissertatsiyasi ilmiy tadqiqot turi sifatida.

Amaliy mashg'ulot mavzularga fanning ishchi o'quv dasturini ishlab chiqishda qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

- ilmiy tadqiqotda qullaniladigan metodlardan foydalanish usullari;
- mutaxassislik fanlaridan elektron darsliklarni yaratish texnologiyasini amaliy o'rganish;
- mutaxassislik fanlarni o'qitish jarayonida ilmiy-tadqiqot ishlari
- ilmiy tadqiqot yo'nalishi va ilmiy muammoni tanlash
- ilmiy tadqiqot metodologiyasi va texnikasi
- ilmiy tadqiqot vositalari va usullari
- tadqiqot jarayonini tashkil etish;
- tadqiqotni loyihalash bosqichlari;
- ilmiy tadqiqot uchun axborot izlashning asosiy usullari
- Tadqiqot natijalarini ro'yxatga olish va nashr etish, ilmiy nashrlar turlari;
- magistrlik dissertatsiyasi tushunchasi va uning xususiyatlari.

4	**V.Fan o`qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalari)**

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi:

- ilmiy tadqiqot munosabatlarini takomillashtirish;
- ilmiy tadqiqotda qullaniladigan metodlardan foydalanish usullari;
- mutaxassislik fanlaridan elektron darsliklarni yaratish texnologiyasini amaliy o'rganish;
- mutaxassislik fanlarni o'qitish jarayonida ilmiy-tadqiqot ishlari;
- ilmiy tadqiqot yo'nalishi va ilmiy muammoni tanlash;
- ilmiy tadqiqot metodologiyasi va texnikasi;
- ilmiy tadqiqot vositalari va usullari;
- tadqiqot jarayonini tashkil etish haqida *tasavvurga ega bo'lishi;*

	- ilmiy tadqiqot munosabatlarini takomillashtirish; - ilmiy tadqiqotning mohiyati va ularning turlari; - tadqiqot va akademik rivojlanish ko`nikmalarini amaliyotda qo'llash ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.***
5	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari** • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish; • so'rov o'tkazish; • muammoni hal qilish.
6	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni tula uzlashtirish, taxlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, urganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushoxada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat buyicha yozma ishni topshirish.
7	**VIII. Adabiyotlar ro'yxati** 1.Alemasov V., Mamadaliyev Sh.O. Ilmiy tadqiqot: metodologiya, metodika, ijodiyot. O'quv qo'llanma. – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2015. – 102 b. 2.N.A.Shermuhamedova. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi. Darslik-2. – Toshkent.: "Innovotsiya-Ziyo", 2020. - 454 b. 3.Н.А.Шермухамедова. Илмий тадқиқот методологияси. Дарслик. – Т.: "Фан ва технологгия", 2014. - 512 вет. **Qo'shimcha adabiyotlar** 4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son qarori // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 31.07.2018 y., 06-son. /18/5483/1594 5.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 16 fevraldagi "Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi PF-4958-son Farmoni // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2017 yil, 8-son, m. 106 6.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 20-apreldagi "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2909-son qarori // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2017 yil, 37-son, m. 982.

	7.Сафиназаров, И. (2019). I.S Илмий тадкикот методологияси. Архив научных исследований, 1(1). извлечено от https://ejournal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/349 8.А.НУРМОНОВ. Илмий тадкикот методологияси ва методлари. Илмий хабарнома, АДУ, №1 2010 йил. **Internet-saytlar** 9. https://www.natlib.uz (Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi) 10.https://www.lex.uz (O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi) 11.https://www.oak.uz (O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi) 12.https://www.scopus.com (Litsenziyalangan adabiyotlar bazasi) 13.https://www.sciencedirect.com (Litsenziyalangan adabiyot platformasi) 14.https://www.tfi.uz (Toshkent moliya instituti)
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 08. dagi ____-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ЕО-09-10)
9	**Fan/modul uchun ma'sullar:** **Zaynalov Jaxongir Rasulovich**– SamISI, "Moliya" kafedrasi mudiri professori, i.f.d. **Ernazarov Nuriddin Elamonovich**– SamISI, "Moliya" kafedrasi PhD, dotsent.v.b
10	**Taqrizchilar:** Xusanov B.Sh - Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Samarqand filiali direktori o'rinbosari, i.f.n., dotsent Turaqulov R. – Samarqand shahar hokimligi moliya bo'limi boshlig'i birinchi o'rinbosari